

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Referuntur errores & hæreses contra SS. Trinitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ARTICULUS I.

De veritate & existentia hujus mysterii.

SUMMARI A.

1. Triplex genus hæresum contra SS. Trinitatem.
2. Hæresis Ariana.
3. Ejus condemnatio, & Symbolum Nicanum.
4. Resuscitata per novatores.
5. Hæresis Sabelliana.
6. Hæresis Macedoniana & pneumatomachorum.
7. Veritas Catholica ex Conciliis & Symbolis.
8. Confessio SS. Trinitatis S. Gregorio Thaumaturgo revelata.
9. Argumenta ex veteri testamento, suadentia pluralitatem suppositorum in una natura.
10. Alia experimentia Trinitatem.
11. Testimonia ex psalmis.
12. Ex visigio Isate.
13. Implantatum mysterium Trinitatis nomini tetragrammato.
14. Testimonia veteris testamenti indicantia processionem.
15. Testimonia novi testamenti.
16. Eliditur responsio adversariorum.
17. Textus Evangelici pro Verbi consubstantialitate.
18. Divinitas consubstantialis Spiritus S. è scripturis.
19. Solvuntur objectiones hæreticorum.

§. I.

Referantur errores & hæreses contra SS. Trinitatem.

Quamvis complures hæreses, earumque Authores numerari possint, qui aversus SS. Trinitatis mysterium impia dogmata evomuerunt, in triplicem tamen classem commodè referri possunt. Quarum prima est Arianorum, Verbo & Filio Divino æqualitatem ac consubstantialitatem cum Patre directè (indirectè Spiritui S.) denegantium, eumque proinde in temporalium creaturarum ordinem redigentium. Altera est Sabellianorum Arianismo opposita; quæ omnem & substantialem distinctionem Personarum in Divinis tollit, ac Verbum & Spiritum S. non nisi denominativè & accidentaliter à Persona Patris distinguere contendit. Tercia est Macedonianorum, quam excitarunt Discipuli Arij Macedonius & Apollinaris, qui præter alios errores directè (nam indirectè id ab Ario jam præstitum) Divinitatem Spiritus S. oppugnârunt.

Arianismus igitur nomen & propagationem suam Ario debet; originem verò Origeni Adamantio, à quo blasphemam gradationem & inæqualitatem in mysterium Trinitatis introductam fuisse, quæ Patre Filius, Filio Spiritus S. sit natura, bonitate, dignitate posterior in libro *ἀρχαί*, disertè perhibet S. Hieron. in epist. ad Avitum, & S. Epiphanius in epist. ad Jo. Hierosolimit. ubi Origenem Arij patrem nuncupat; imò jam antè Hermogenes, ut habet Baron. ad an. 170. in similem impietatem erupit, ut creaturas necessariò & ab æterno productas, Filium verò & Spiritum S. liberè & in tempore à Patre productas

assereret. Porro Arius in Libya natus, & à S. Petro Martyre Alexandrinæ Ecclesiæ Diaconus ordinatus, deinde ob Schismatis Miletiani communionem iteratò ab eodem D. Petro anathemate percussus fuit, qui & paulò ante martyrium Achilla & Alexandro Presbyteris, pro Ario interpellantibus, edixit, sibi à Christo apparente revelatum, quòd Arius suam vestem, quæ est Ecclesiæ, concidisset, ideòque monuit, ne, cum sibi in Ecclesiæ Alexandrinæ regimine (ut divinitus agnoverat) successissent, Arium unquam in communionem admittèrent. Summa Arianismi, ut apud Eminentissimum de Aguirre testantur S. Athanas. orat. 2. & Alexander Episcopus Alexandriæ in epist. ad omnes orthodoxos, erat, Filium DEI aliquando non fuisse, proinde productum ex non entibus, h. e. ex nihilo, mutationis, virtutis & virtutis capacem, creaturam & opificium DEI; quo velut instrumento Pater ulus fuerit ad productionem aliarum creaturarum.

Ad hanc hæresin opprimendam sub Constantino M. coactum est ex toto orbe Concilium Nicænum, quod inter œcumenica primum numeratur; ubi præsidente per legatos B. Sylvestro Papa à trecentis & octodecim Patribus seu Episcopis, inter quos multi sanctitate & miraculis conspicui, hæresis Ariana condemnata & symbolo Apostolico præter alias particulas, vox *homousios*, seu *consubstantialis* Patri, addita fuit, quæ tanquam tessera Catholici ab Arianis dignoscerentur; isti enim tametsi Filium *ὁμοούσιον*, homiusion, h. e. similem in substantia faterentur, *ὁμοεσιον*, tamen, hoc est, ejusdem substantiæ & consubstantialem esse negabant. Subscripsit quidem Nicæna definitioni Arius, Episcopis quoque fautoribus ipsius in communionem receptis; sed interea venenum pectore coquens, & undique turbas movens, cum per vim conaretur ab Alexandrino Episcopo Constantinopolit. communionem extorquere, divinâ ultione præventus infami morte è vita ejectus est. Nec inde tamen malorum finis; cum pestilentissima hæresis totum non modò Orientem, sed & Occidentem, ope potissimum hæreticorum Imperatorum, plurimis annis vexaret.

Eandem demum hæresin multis sæculis oblivione sepultam resuscitare conatus est Michael Servetus, hac eadem de causa, & quidem ipsius Calvini suffragio à Genevensibus vivus flammis addictus. An verò non eodem suffragio sibi ipsi Calvinus jus dixerit, viderint ipsius alumni, quando legunt in ipsius opus. contra Gentilena editò an. 1566. *Nomen DEI per prærogativam propriè attribui Patri. & approbantem illam hæreticam & olim ab Hermogene disseminatam propositionem Valentini Gentilis: DEVS potuit generare & producere, quia voluit.* ex quibus manifestè sequitur, Filium & Spiritum S. minus propriè DEUM esse, adeòque in Divinitate Patri inæquales: item, non esse necessariò, sed liberè & contingentèr productos, adeòque neque per ef-

sentiam coeternos & immutabiles. Ibidem inquit, *Filii personam non nisi improprie Creatorem cali & terra nominari*. Improprie esse & duram orationem & illam Symboli Nicæni: *DEVS de DEO*. Illud quoque testimonium Jo. 10. *Ego & Pater unum sumus*, ex quo PP. Concilii Nicæni Christi Divinitatem & consubstantialitatem contra Arianos intulerunt, ad significandam voluntatum conformitatem juxta Arianorum interpretationem detorquet. Et in cit. opusc. pag. 1973. *Stolidam, vacuum, & profanum vocat eorum fidem, qui sentiunt credere in DEVM esse credere in Trinitatem*. Quorum plura similia vid. apud Gualterium in saeculo 16. c. 15. & Eminentiss. nostrum d'Aguiro to. 2. c. 30. disp. 54. sect. 2. Nec melior Calvinus Lutherus, qui apud Valentiam l. 1. de Trinitate, c. 7. *Anima mea odit vocabulum hominifion*, in Germanicis Lytaniis an. 1543. editis expunxit illam invocationem: *S. Trinitas unus DEVS miserere nobis*. & ex ep. 1. Joa. c. 1. illa verba, quibus mysterium SS. Trinitatis discretè exprimitur: *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum & Spiritus S. & hi tres unum sunt*.

§. Sabellius etiam ex Libya oriundus circa annum Christi 257. asseruit, DEVM ut in natura, sic etiam singularem esse in persona, quæ de Divinarum personarum distinctione in S. Scripturis legitur, ad diversas energias, munia, functiones referebat, dicens: unam eandemque trinominem personam appellari Patrem, prout est rerum omnium principium; Filium, prout est sapientia apparetis & loquens in terris; Spiritum S. prout est Author Sanctitatis. Ejus verba fuerunt, quæ refert S. Athanasius orat. contra Arianos: *quomodo diversa sunt genera gratiarum, idem autem Spiritus, ita quoque Pater, cum idem sit, dilatur in Filium & Spiritum*, quem errorem sub aliorum Authorum nominibus jam præcessisse SS. PP. agnoscunt. Nam S. Hilarius l. 2. de Trinitate hunc errorem tribuit antiquissimis Ebionitis, dicentibus: Verbum in carnem delapsum nihil aliud fuisse, quam sonum vocis. Cujus erroris confutandi gratiâ D. Joannes suum Evangelium edidit. Eadem insaniâ delirarunt Patristiani, quorum meminit S. Cyprianus ep. 73. sic dicti, quod astruerent personam Patris, utpote à cæteris indistinctam, pro nobis fuisse passam & crucifixam. Eundem errorem, & confusionem 3. personarum in unum, docuit Praxeas quidam speciali libro refutatus à quo Noëtiani, prout fateretur S. August. in l. de hæresibus, ad quod vult DEVM.

Eandem impietatem effutiit Michaël Servetus cum suis ascleis, quem citatus Valentia propterea rectè appellat, *monstrum quoddam ex omnibus pene fabulis atque erroribus veterum hæreticorum compositum*. Nec multum abluvit Calvinus, quando l. 1. instit. c. 13. §. 16. definiit, personam esse *residentiam in essentia Divina*. Unde & Gualterius testatur, Doctorem Calvinianum à se interrogatum, quid de tribus personis divinis sentiret, audacter respondisse: *tres personas Divinas esse tria officia*, quomodo nec Sabellius suam impietatem brevius aut melius expressisset.

Hæretici, qui Spiritus S. Divinitatem impugnarunt, aut dignitatem deprefferunt, univertim vocantur pneumatomachi. Horum antesignanus fuit Simon Magus, ausus dicere se esse Spiritum S. Montanista quoque seu Cataphryges idem dicuntur asseruisse de sue sectæ principe Montano; Origenes quoque teste S. Hieronymo loco cit. Spiritum S. honore & dignitate Patris, Filioque postposuit.

Post Nicænum denique Concilium, in quo cum nulla specialis disputatio de persona Spiritus S. moveretur, etiam nihil specialiter de illa definitum fuit, teste tamen S. Athanasio in epist. ad Episc. Afric. per has ipsas voces post Filii divinitatem adjectas: *(Credimus & in Spiritum S. perfectam & plenam de S. Trinitate fidem, confessionemque absolvere voluerunt)* emertserunt Aetius, à quo Aetiani, Eunomius, à quo Anomai, & Macedonius, à quo Macedoniani, qui omnes uno ore Spiritus S. Divinitatem oppugnarunt, ut testatur S. Basil. epist. 78. & S. Gregor. Nazianz. ep. 1. ad Clédon. & orat. 37. Alius est error circa personam Spiritus S. qui vocatur error Græcorum, non Spiritus S. Divinitatem, sed processionem ex utroque negans, cujus refutandi insula disp. 25. specialis locus erit.

Præter jam memoratos, jurati hostes Sacratissimæ Trinitatis in præsentem diem sunt Mahometani, qui cum Judæis & Arianis Filio DEI abrogant Divinitatem, Duce impiissimo Mahomete, qui suum Alcoranum è sententiâ Insuperitionum Hebraicarum, & Arianarum blasphemiarum congestit, usus magistris ex orco se dignis, una Judæos, & alio Aetiano.

§. II.

Veritas Catholica ex scriptis, Conciliis, Patribus.

Veritas & fides Catholica expressa in Symbolo Athanasii est, ut unum DEVM in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremus, neque confundentes personas, neque substantiam separantes, quæ confessione pariter continentur fides trium hypostasum, duarum processionum, quatuor relationum, & quinque notionum in personis Divinis.

Et quidem adversus Arianos Divinitas & consubstantialitas Filii aperte definita fuit in Symbolo synodi Nicænae, Divinitas Spiritus S. verò, ejusque consubstantialitas minus aperte, eo quod de illa nondum oborta fuisset controversia: quam eum postea Macedoniani movissent, Symbolo Nicæno in Concilio I. Constantinopolitano, quod II. inter generales synodos numeratur, illa voces fuerunt adjectæ: *Dominum & vivificantem, qui ex Patre procedit*, cumque error Græcorum, negantium Spiritum S. à Filio procedere, in valetteret, voculam *Filioque* Latina Ecclesia postliminò adjecit, atque in subsecutis Conciliis prælatum Lateranensi sub Innocentio tertio explicatissimè tradidit, ut habetur in C. firmeter. de SS. Trinitate.

Celebris quoque habebatur præcis Ecclesie temporibus illa fidei confessio, quam D. Gregorius Episcopus Neocæsariensis à magnitudine mi-